

कक्षा ७ को वार्षिक परीक्षा(२०७५)मा सोधिएका नेपाली विषयको विषयको
प्रश्नपत्रको विश्लेषण

शोधार्थी

मिनाकुमारी चौधरी

क्याम्पस क्रमाङ्क र शैक्षिक वर्ष : ४४ (२०७३/२०७४)

त्रि.वि. दर्ता नं.: ९-२-०७८६-१७-२०१३

दश्रो वर्षको परीक्षा क्रमाङ्क (वर्ष) : २१८००३० (२०७५)

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत नेपाली भाषा शिक्षा विभाग,
स्नातकोत्तर तह (एम.एड.) द्वितीय वर्षको नेपा.शि.५९८ को प्रयोजनार्थ प्रस्तुत
शोधपत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
जनता बहुमुखी क्याम्पस
शिक्षाशास्त्र सङ्काय
नेपाली भाषा शिक्षा विभाग
इटहरी, सुनसरी
२०७७/२०२१

प्रतिबद्धता पत्र

प्रस्तुत शोधकार्यमा कसैका सामग्री अनाधिकृत रुपमा प्रयोग गरिएको छैन । प्रस्तुत शोधपत्र अन्य कुनै पनि उपाधि वा प्रयोजनको लागि प्रस्तुत गरिएको छैन । यस्तो गरिएको पाइएमा नियम अनुसार गरिने जुनसुकै किसिमको प्रक्रिया मेरा लागि मान्य हुने प्रतिबद्धता जाहेर गर्दछु ।

मिति : २०७७/११/१३

.....

शोधार्थी

मिनाकुमारी चौधरी

जनता बहुमुखी क्याम्पस

इटहरी, सुनसरी

स्थापना: २०४५

फोन नं.: ०२५-५८००६४

५८१३००

(त्रिभुवन विश्वविद्यालय र उ.मा.शि. परिषदबाट सम्बन्धन प्राप्त)

विज्ञान, व्यवस्थापन, मानविकी तथा शिक्षाशास्त्र सङ्काय

प.सं.:

च.नं.:

मिति :.....

शोध निर्देशकको सिफारिस पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्कायअन्तर्गत जनता बहुमुखी क्याम्पस, इटहरी एम. एड. दोश्रो वर्षका छात्रा मिनाकुमारी चौधरीले मेरो निर्देशनमा तयार पार्नु भएको कक्षा ७ को वार्षिक परीक्षा (२०७५) मा सोधिएका नेपाली विषयको प्रश्नपत्रको विश्लेषण शीर्षकका प्रस्तुत शोधपत्र नेपाली शिक्षामा स्नातकोत्तर उपाधिका निमित्त उपयुक्त भएकाले यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि विभाग समक्ष सिफारिस गर्दछु ।

मिति : २०७७/ /

.....
नवीनकुमार शर्मा

शोध निर्देशक

जनता बहुमुखी क्याम्पस

इटहरी, सुनसरी

स्थापना: २०४५

फोन नं.: ०२५-५८००६४

५८१३००

(त्रिभुवन विश्वविद्यालय र उ.मा.शि. परिषदबाट सम्बन्धन प्राप्त)

विज्ञान, व्यवस्थापन, मानविकी तथा शिक्षाशास्त्र सङ्काय

प.सं.:

च.नं.:

मिति :.....

स्वीकृति पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय जनता बहुमुखी क्याम्पस, नेपाली शिक्षा विभाग अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह दोश्रो वर्षको नेपा.शि. ५९८ पाठ्यांशको निमित्त यस सङ्कायतर्फका छात्रा मिनाकुमारी चौधरीद्वारा तयार पारिएको कक्षा ७ को वार्षिक परीक्षा (२०७५) मा सोधिएका नेपाली विषयको प्रश्नपत्रको विश्लेषण शीर्षकको शोधपत्रलाई नेपाली शिक्षा विभाग विषयमा स्नातकोत्तर उपाधिका निमित्त उपयुक्त ठहरिएकाले स्वीकृति प्रदान गरिएको छ ।

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति

क्र.सं.	नाम	पद	हस्ताक्षर
१.	मदनराज बराल	विभागीय प्रमुख	.....
२.	.....	बाह्य परीक्षक	.....
३.	नवीनकुमार शर्मा	शोध निर्देशक	.....

मिति : २०७७/ /

कृतज्ञता ज्ञापन

कक्षा ७ को वार्षिक परीक्षा (२०७५) मा सोधिएका नेपाली विषयको विषयको प्रश्नपत्रको विश्लेषणशीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्रमा प्रतिनिधि विद्यालयले कक्षा ७ को वार्षिक परीक्षामा प्रयोग गरिएका प्रश्नहरूको अध्ययन विश्लेषण गरिएको छ । यस शोधपत्रमा प्रश्नहरूको अड्कभार, प्रश्नपत्रको आन्तरिक र बाह्य आधार र विशिष्टीकरणको आधारमा प्रश्नपत्रको विश्लेषण जस्ता आधारबाट भएका विद्यमान कमिकमजोरी औल्याइ सुधारका निम्ति सुझाव समेत प्रस्तुत गर्ने जमर्को गरिएको छ ।

यस अध्ययनलाई यस रूपमा पुऱ्याउन आफ्नो अमूल्य समय लगाइ आवश्यक निर्देशन गर्नुहुने शोध निर्देशक आदरणीय गुरु नवीनकुमार शर्माप्रति अत्यन्त आभारी छु । विषयवस्तुको चयन गरी शोधपत्र तयार गर्न आज्ञा दिनुहुने नेपाली शिक्षा विभागीय प्रमुख आदरणीय गुरु मदनराज बरालप्रति आभारी छु । साथै शोधपत्र लेखनमा प्रेरणा र हौसला प्रदान गर्नुहुने आदरणीय गुरु प्रा.डा. टड्कप्रसाद न्यौपाने, तीर्थराज भट्टराई, शान्तिराम दाहालप्रति हृदयतः आभार प्रकट गर्दछु ।

यस्तै यस शोधपत्रका स्रोत सामग्री प्रश्नपत्र, कक्षा ७ को नेपाली विषयको किताब, पाठ्यक्रम विशिष्टीकरण तालिका उपलब्ध गराइदिनु हुने भिमसेन आदर्श विद्यालयका शिक्षिका सुश्री हंसा चौधरी, नेपाली शिक्षक द्रोणराज दाहाल, मित्रहरूअम्बिका धमला, भावना काफ्ले, सनम राईप्रति आभारी छु ।

यसैगरी यो शोधपत्रको कम्प्युटर टड्कणका लागि सहयोग पुऱ्याउनु हुने गोल्डेन पिक सर्भिसेसलाई पनि धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

मिति : २०७७/ /

शोधार्थी

मिनाकुमारी चौधरी

शोधसार

त्रिभुवन विश्वविद्यालय अन्तर्गत जनता बहुमुखी क्याम्पस, इटहरी शिक्षाशास्त्र सङ्काय नेपाली शिक्षा विभाग अन्तर्गत कोड नं. ५९८ को प्रयोगात्मक पाठ्यभार पूरा गर्न स्नातकोत्तर तहको उपाधिका लागि यो शोधकार्य सम्पन्न गरिएको छ ।

यो शोधकार्यमा २०७५ सालमा कक्षा ७ को वार्षिक परीक्षामा प्रयोग गरिएको प्रश्नपत्रको अध्ययन गरिएको छ । यस शोधपत्रमा प्रश्नपत्रको अङ्कभार सन्तुलन भए नभएको, प्रश्नपत्रको आन्तरिक र बाह्य आधारमा अध्ययन र विशिष्टीकरण तालिका अनुसार प्रश्नपत्र भए नभएको कुरालाई मुख्य आधार मानेका छन् ।

प्रश्नपत्रको अङ्कभारको आधारमा अध्ययन गर्दा ७५ पूर्णाङ्कको प्रश्न २ घण्टा १५ मिनेटको समय साथै प्रत्येक प्रश्नमा छुट्टाछुट्टै अङ्क राखिएको छ । लामो छोटो गरेर जम्मा १७ ओटा प्रश्न राखी प्रश्नको उत्तर आउने हिसाबले अङ्क निर्धारण गरिएको छ । प्रश्नपत्रको आन्तरिक र बाह्य आधार हेर्दा शीर्षभागमा मिति नतोक्नु, कागज मध्यम खालको हुनु, पृष्ठ सङ्ख्या उल्लेख नगर्नु, कागजको रङ्ग मधुरो हुनु, आन्तरिक पक्षमा प्रश्नपत्रको सम्पूर्ण पाठ्यवस्तु नसमेटिनु, वर्णविन्यास कमजोर हुनु, पढाइ र लेखाइलाई सिप मात्र आधार मानि सुनाइ र बोलाइ सिप परीक्षणको लागि प्रश्न निर्माण नगर्नु जस्ता कमजोरीहरू पाइयो ।

विशिष्टीकरण तालिकाको आधारमा हेर्दा प्रश्नको समय निर्धारण र विशिष्टीकरण तालिकामा रहेको समय निर्धारणमा एकरूपता पाइएन प्रयोगात्मक परीक्षणका लागि विशिष्टीकरण तालिका भएपनि प्रश्नपत्र निर्माण नभएको परीक्षण कार्यान्वयन पनि नभएको पाइयो । समष्टिमा प्रतिनिधि प्रश्नपत्रको अङ्कभार, प्रश्नपत्रको आन्तरिक र बाह्य आधार र विशिष्टीकरण तालिकामा प्रशस्त कमिकमजोरी पाइएका छन् । तिनको निराकरण गरी प्रश्न निर्माण गर्नु आवश्यक देखिएको छ ।

विषयसूची

अध्याय एक

शोध परिचय	१-६
१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमि	१
१.२ समस्या कथन	२
१.३ अध्ययनको उद्देश्य	३
१.४ अध्ययनको औचित्य र महत्व	४
१.५ अध्ययनको परिसीमा	५
१.६ परिभाषिक शब्द	५
१.७ शोधपत्रको रूपरेखा	६

अध्याय दुई

पूर्वकार्यको समीक्षा तथा धारणात्मक संरचना	७-१६
२.१ पूर्वकार्यको समीक्षा	७
२.२ पूर्वकार्यको उपयोगिता	११
२.३ सैद्धान्तिक/धारणात्मक संरचना	१२
२.३.१ विषयगत प्रश्न	१४
२.३.१.१ निबन्धात्मक प्रश्न	१४
२.३.१.२ संक्षिप्त उत्तरात्मक प्रश्न	१५
२.३.२ वस्तुगत प्रश्न	१५
२.३.२.१ खाली ठाउँ भर्ने प्रश्न	१५
२.३.२.२ ठीक-बेठीक प्रश्न	१५
२.३.२.३ जोडा मिलाउने प्रश्न	१६
२.३.२.४ बहुवैकल्पिक प्रश्न	१६

अध्याय तीन

अध्ययनको प्रक्रिया/विधि	१७-१८
३.१ अध्ययनको संरचना	१७
३.२ जनसङ्ख्या र नमुना	१७
३.३ तथ्याङ्क सङ्कलनका साधन	१७

अध्याय चार

नतिजा परिणाम र छलफल	१९-४०
४.१ नतिजापरिणाम/व्याख्या, विश्लेषण	१९
४.१.१ अङ्कभार अनुसार प्रश्नपत्रको विश्लेषण	१९
४.१.१.१ अङ्क विभाजन र समय निर्धारण	२२
४.१.१.२ व्याकरण विधा र अङ्कभार	२३
४.१.१.३ सङ्क्षिप्त प्रश्नोत्तर र अङ्कभार	२४
४.१.१.४ पठनबोध र अङ्कभार	२५
४.१.१.५ लामो उत्तर र अङ्कभार	२६
४.१.२ आन्तरिक र बाह्य आधारमा प्रश्नपत्रको विश्लेषण	२७
४.१.२.१ बाह्य आधारमा प्रश्नपत्रको विश्लेषण	२७
४.१.२.१.१ प्रश्नपत्रको स्वरूप	२७
४.१.२.१.१.१ शीर्ष भाग	२८
४.१.२.१.१.२ उपशीर्ष भाग	२८
४.१.२.१.१.३ आकार	२९
४.१.२.१.१.४ प्रश्न सङ्ख्या	२९
४.१.२.१.१.५ प्रश्न र पृष्ठ	२९
४.१.२.१.१.६ कागज	२९
४.१.१.४ अङ्क निर्देशन	२६
४.१.२.१.२ प्रश्नपत्रको निर्देशन	३०
४.१.२.१.२.१ शीर्ष निर्देशन	३०
४.१.२.१.२.२ प्रथम निर्देशन	३०

४.१.२.१.२.३ विकल्प निर्देशन	३०
४.१.२.१.२.४ पृष्ठ निर्देशन	३१
४.१.२.१.२.५ अङ्क निर्देशन	३१
४.१.२.१.३ प्रस्तुति र अनुक्रम	३२
४.१.२.१.४ भाषा	३३
४.१.२.१.४.१ वर्णविन्यासगत त्रुटि	३४
४.१.२.२ आन्तरिक आधारमा प्रश्नको विश्लेषण	३४
४.१.२.२.१ पाठ्यक्रमको अनुरूपता	३४
४.१.२.२.१.१.१ भाषिक सिपगत आधारमा प्रश्नपत्रको विश्लेषण	३५
४.१.२.२.१.१.१.१ सुनाइ र बोलाइ सिप	३५
४.१.२.२.१.१.१.२ पढाइ र लेखाइ सिप	३५
४.१.२.१.१.२ पाठ्यपुस्तकका आधारमा	३७
४.१.३ विशिष्टीकरण तालिकाका आधारमा विश्लेषण	३८

अध्यायपाँच

निष्कर्ष, सुझाव र उपयोगिता	४१-५१
५.१ निष्कर्ष	४१
५.१.१ अङ्कभारको आधारमा	४१
५.१.२ प्रश्नपत्रको बाह्य आधार	४२
५.१.३ आन्तरिक आधार	४५
५.१.४ विशिष्टीकरण तालिकाको आधारमा	४७
५.२ सुझाव	४८
५.३ उपयोगिता	५०
५.३.१ नीतिगत तह	५०
५.३.२ कार्यान्वयन तह	५०
५.३.३ आगामि अनुसन्धानका लागि शीर्षक	५१
सन्दर्भ सूची	
परिशिष्टहरू	

सङ्क्षिप्त रूप सूची

सङ्क्षिप्त रूप		पूर्ण रूप
अभा	:	अङ्कभार
क्र.सं.	:	क्रम सङ्ख्या
प्रसं	:	प्रश्न सङ्ख्या
त्रि.वि.	:	त्रिभुवन विद्यालय
नं.	:	नम्बर
जप	:	जम्मा प्रश्न
उदिप्र	:	उत्तर दिनुपर्ने प्रश्न
जअभा	:	जम्मा अङ्कभार
पू.	:	पूर्णाङ्क
उ	:	उत्तीर्णाङ्क
अप्र	:	अप्रकाशित

तालिका सूची

तालिका नं.	शीर्षक	पृष्ठ नं.
तालिका-१	प्रश्न र अङ्कभार तालिका	२१
तालिका-२	अङ्क विभाजन र समय निर्धारण तालिका	२२
तालिका-३	प्रश्न सङ्ख्या, अङ्कभार र समय निर्धारण तालिका	२३
तालिका-४	व्याकरण विधा र अङ्कभार तालिका	२४
तालिका-५	संक्षिप्त प्रश्नको अङ्कभार तालिका	२५
तालिका-६	पठनबोध र अङ्कभार तालिका	२५
तालिका-७	लामो उत्तर र अङ्कभार तालिका	२६
तालिका-८	उपशीर्ष भागमा एकाइ तालिका	२८
तालिका-९	अङ्क निर्देशन तालिका	३२
तालिका-१०	प्रश्न र अनुक्रम तालिका	३३
तालिका-११	पढाइ सिप र प्रश्न तालिका	३६
तालिका-१२	लेखाइ सिप प्रश्न तालिका	३७
तालिका-१३	प्रयोगात्मक कार्यको लागि विशिष्टीकरण तालिका	४०

व्यक्तिवृत्त

शोधार्थीको नाम	:	मिनाकुमारी चौधरी
जन्म स्थान	:	उदयपुर
जन्म मिति	:	२०५१/११/२१
माता	:	सरस्वती चौधरी
पिता	:	पंचु चौधरी
राष्ट्रियता	:	नेपाली
वैवाहिक स्थिति	:	अविवाहित
स्थायी ठेगाना	:	चौदण्डीगढी-९, उदयपुर
अस्थायी ठेगाना	:	इटहरी उपमहानगरपालिका-६
सम्पर्क नं.	:	९८१७७७८५६९

शैक्षिक योग्यता:

साल	तह	संस्था	सङ्काय	विद्यालय/क्याम्पस	श्रेणी
२०७३	स्नातक	त्रि.वि.	शिक्षा	ज्योति जनता बहुमुखी क्याम्पस	द्वितीय
२०७०	+२	उ.मा.वि.	शिक्षा	श्री थानपोखरी उच्च मा.वि.	द्वितीय
२०६७	प्रवेशिका	एस.एल.सी. बोर्ड	-	श्री थानपोखरी उच्च मा.वि.	द्वितीय